

گرامیداشت مناسبت‌های دینی و ملی

آسمان بود.^۱ البته عزاداری برای امام حسن مجتبی (ع) و امام رضا (ع) نیز مصداق تعظیم شاعر و تکریم پیامبر اکرم (ص) است. چنان‌که پیش از این آمد، در کنار عزاداری در چنین ایامی جا دارد خطبا و تمام فعالان فرهنگی و از آن جمله معلمان و دبیران به سهم خود به تبیین شخصیت و سیره معصومان (ع) و دفع شبهات از ساحت قدسی آن بزرگواران بپردازند و دانش‌آموزان را تشویق به مطالعه در این باره کنند.

اگر به مبانی و کارکردهای گرامیداشت مناسبت‌های دینی و مذهبی توجه کنیم، مشخص است که می‌توان برخی از کارکردهای آن را به گرامیداشت مناسبت‌های ملی نیز تعمیم داد؛ مثلاً گرامیداشت هفته دفاع مقدس باید از حیث معرفی الگوهای برای نسل جوان و عموم مردم، محل توجه جدی باشد. چنان‌که از نظر مقام معظم رهبری: «فضیلت زنده‌نگهداشتن یاد شهدا کمتر از شهادت نیست.»^۲ درباره دفاع مقدس نیز هم باید به برخی سؤالات و ابهامات و شبهات پاسخ داد و هم برای مخاطبان مختلف، سیرهای مطالعاتی به فراخور حال و نیاز و اقتضای آنان معرفی کرد.

با توجه به آنچه ذکر شد، در این شماره از مجله تاریخ به سهم خود، مصاحبه‌ای درباره دفاع مقدس و معرفی یک کتاب تقدیم نگاهتان کرده‌ایم. به علاوه بنا داریم در هر شماره به معرفی یکی از اهالی تاریخ بپردازیم که ولادت یا درگذشت وی، در آن فصل بوده است تا همین مناسبت را بهانه معرفی وی و آثارش به معلمان و دبیران و عموم مخاطبان مجله رشد آموزش تاریخ قرار دهیم. در این شماره یادی کرده‌ایم از مرحوم استاد جهانگیر قائم‌مقامی به بهانه هجدهم مهر، صد و چهارمین سالروز میلاد وی.

پی‌نوشت‌ها

۱. نهج‌البلاغه، خطبه ۲۳

۲. سایت رسمی رهبر معظم انقلاب اسلامی، سخنرانی ۱۷ شهریور ۱۳۷۶

شیعه از قدیم‌الایام تقویمی مذهبی داشته که ایام سرور و حزن را در بر می‌گرفته است. کتاب **مسار الشیعه** از شیخ مفید که در ۱۶ ربیع‌الاول ۳۸۹ نوشته شده، یادگار بالارزشی است که فهرست ایام سرور و حزن شیعه در چهار قرن اول هجری را پیش روی ما قرار می‌دهد. شیخ مفید در مقدمه اثر خود توجه به این ایام را زیور اهل ایمان و غفلت از آن‌ها را برای اهل فضل و ایمان قبیح دانسته است. نکته مهمی که وی در همان مقدمه به آن اشاره کرده است، مراعات مستمر این ایام و تاریخ‌ها از جانب صالحان شیعه برای انجام عبادات و مستحبات در این روزهاست که با فرق گذاشتن بین ایام سرور و حزن و انجام اعمال متناسب هر کدام صورت می‌گرفته است. از نمونه‌های جدیدتر هم می‌توان به کتاب **فیض‌العلام فی عمل الشهور و وقایع الایام** اشاره کرد که شیخ عباس قمی آن را به فارسی نوشته است.

یکی از کارکردهای مناسبت‌های دینی و مذهبی یادآوری بزرگان دین و وقایع مهم و تاریخ‌ساز حیات آنان است. از فعالیت‌هایی که برای توجه و گرامیداشت این‌گونه مناسبت‌ها می‌توان انجام داد مطالعه است؛ مثلاً چه نیکوست در ماه محرم مقتل یا کتابی که در آن تحلیلی درباره سیدالشهدا (ع) نوشته شده است، خوانده شود یا در ایام فاطمیه کتابی درباره ابعاد شخصیتی حضرت زهرا (س) مطالعه شود.

هفته نخست پاییز امسال با سه مناسبت مهم مذهبی همراه است؛ رحلت پیامبر (ص) و شهادت امام حسن مجتبی (ع) و امام رضا (ع). ۲۸ صفر به سبب دو مناسبت نزد شیعیان اهمیت دارد: نخست رحلت پیامبر اعظم (ص) در سال یازدهم هجری و دیگری شهادت امام حسن مجتبی (ع) در سال پنجاه هجری. امام علی (ع) مصیبت فقدان پیامبر (ص) را بزرگ‌ترین مصیبت معرفی می‌کند. نقل شده است هنگامی که مشغول به غسل و تجهیز پیکر پیامبر اکرم (ص) بود، فرمود: «پدر و مادرم فدایت باد! ای رسول خدا (ص)، با مرگ تو چیزی قطع شد که با مرگ دیگری قطع نگشت و آن نبوت و پیام آوردن از سوی خدا و اخبار